

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. – Випуск 12. – Рівне: РДГУ, 2018. – 166 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Воробійов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ

Литвиненко С.А. – доктор педагогічних наук, професор кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Безлюдна В.І. - кандидат педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Корчакова Н.В. – кандидат психологічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Рудь Г.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Созонюк О.С. - кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ.

Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ (протокол № 5 від 31 травня 2018 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології та педагогіки РДГУ
Кафедра загальної психології та психодіагностики
Кафедра вікової та педагогічної психології
Кафедра практичної психології та психотерапії**

Актуальні питання психологічної науки

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 12

Рівне - 2018

Зміст

Зміст	3
Вступ	6
Альтмарк А. Психологічний аналіз особистісного та професійного зростання майбутніх психологів.....	7
Бакун К. Розвиток соціального інтелекту як чинник успішної адаптації особистості.....	9
Бенещук А. Особливості формування інтелектуальної готовності старших дошкільників до навчання у школі	11
Берестень Т. Експериментальне дослідження впливу середовища на формування поведінки девіантного підлітка	13
Бігун Л. Дослідження мотивації навчальної діяльності молодших школярів.....	15
Бунечко Ю. Вплив рівня домагань на прагнення особистості до самоактуалізації	16
Бутенко С. Значення духовності в розвитку особистості.....	18
Войчук А. Психологія мотивації до навчання учнів	21
Волович М. Образ ефективного лідера у соціальній психології	22
Воробей І. Психологічні особливості формування стресостійкості як фактора успішної учбової діяльності студентів-психологів	24
Гандзюк К. Соціально-психологічні чинники становлення статевої ролі ідентифікації підлітків	26
Главінська Е. Соціально-психологічна адаптація студентів-першокурсників як механізм соціалізації	30
Горбова А. Зміст поняття «життєва перспектива».....	32
Гордійчук О. Причини виникнення професійного вигорання у медичних працівників	34
Іваник С. Особливості прояву агресивності у студентської молоді	38
Ісічук О. Ціннісні орієнтації як складова спрямованості особистості: історіографія проблеми	40
Карпик О. Психологічні детермінанти виникнення конфліктів старшокласників з педагогами.....	43
Коноплицька Ю. Особливості розвитку емоційного інтелекту у підлітковому віці.....	45
Корчакова В. Соціально- відповідальний маркетинг як інструмент психологічного впливу на споживача	47
Кузьмич Г. Психологічні особливості проявів булінгу	50
Лавренчук К. Основні причини виникнення тривожності у молодшому шкільному віці.....	52

Лавренюк В. Розвиток пізнавальних процесів у період дошкільного дитинства	54
Левчук А. Смесложиттєві орієнтації як чинник професійного становлення майбутніх психологів	55
Левчук Л. Психологічні особливості визначення готовності дитини до навчання у школі.....	57
Лехкобит В. Динаміка формування рефлексії у майбутніх психологів під час професійної підготовки.....	60
Лехкобит М. Інтернет-залежність підлітків як актуальна проблема сьогодення	62
Лисюк І. Психологічний зміст поняття «самоусвідомлення особистості».....	64
Ліщук І. Психологічні особливості особистісної рефлексії студентів-психологів.....	66
Лоза С. Саногенне мислення та психічне здоров'я особистості.....	68
Лозицька К. Психологічні особливості самоактуалізації студентської молоді	70
Максимчук В. Психологічні особливості вияву лідерських якостей у студентів-психологів	73
Мартинюк А. Емоційний стан старшокласників перед ЗНО.....	75
Марчук М. Психологічні особливості девіантних проявів у ціннісному вимірі особистості	77
Матухно Є. Методи проєктивної психології: можливості та перспективи	80
Мельник І. Вплив емоційних станів тривоги та страху на особистість	83
Мирончук Д. Вплив стилю сімейного виховання на міжособистісні стосунки підлітків	85
Мислінчук Ю. Дослідження соціально-психологічних особливостей здатності особистості до емпатії.....	88
Михайлова І. Вплив мікросоціуму на формування самооцінки.....	91
Намлієва Г. Особливості особистісних змін військовослужбовців внаслідок участі в АТО	94
Недільська А. Формування психологічної готовності майбутніх педагогів до професійної діяльності	97
Нетреба С. Теоретичний аналіз соціально-психологічної адаптації особистості	100
Нечидюк М. Особливості застосування арт-засобів в системі розвитку емоційного інтелекту	102
Одейчук І. Фізіологічні та психологічні симптоми стресу як загального адаптаційног осиндрому.....	104
Олійник К. Психологічні особливості впливу емоційного вигорання на професійну діяльність в дорослому віці	106

Онисковець Б. Мотиваційні чинники перфекціонізму сучасної студентської молоді	108
Остапенко М. Дослідження типів темпераменту у сучасних студентів	110
Першко О. Екологічні цінності як чинник особистісного ставлення підлітків.....	113
Погулясва М. Психолого-педагогічні чинники розвитку творчого потенціалу особистості студента у процесі навчання у ВНЗ	115
Похильчук А. Психологічні особливості самооцінки чоловіків та жінок	117
Прокопович І. Психофізіологічні складові творчого потенціалу особистості.....	119
Работій М. Модель розвитку позитивної «Я-концепції» майбутніх практичних психологів	121
Рєбій І. Експериментальне дослідження взаємозв'язку особистісної рефлексії та креативності	124
Речун Н. Психологічні чинники конфліктної поведінки у юнаків	126
Рудь О. Взаємозв'язок рівня емоційного інтелекту із допінг-стратегіями особистості.....	129
Савгира В. Особливості ставлення дітей старшого дошкільного віку до батьківських вимог і заборон	131
Сардарян М. Психологічні особливості творчої особистості.....	134
Свінтозельська К. Особливості впливу Я-концепції на професійне самовизначення старшокласників	137
Солодка В. Експериментальне дослідження проблеми саморегуляції як важливої функції психіки людини	139
Строїнська Д. Психологічні особливості кропінь-стратегій особистості	141
Сукнацька А. Самотність і особливості її переживання в юнацькому віці ...	144
Товстун Р. Заздрість як соціально-психологічний феномен	147
Хомік Т. Психологічний аналіз проблеми стресостійкості студентів у сучасній психологічній науці.....	149
Чебан Д. Мотиви, які сприяють успішному навчанню студентів.....	151
Чмелюк Т. Формування та розвиток моральних якостей дошкільників засобами казкотерапії	152
Шахрайчук І. Психологічні основи формування структури цінностей сучасної молоді	154
Широких А. Роль самоідентифікації у життєвому проектуванні особистості.....	157
Якимчук М. Комунікативна креативність як компонент самопізнання індивіда	158
Марценюк А. Психологічні особливості ставлення до сексу в особистості у періоді ранньої дорослості	161

Романюк В. Функціональні резерви організму та здоров'я людини..... 165

- клинической психологии и психофизиологии: Материалы научно-практической конференции «Ананьевские чтения-2004» / Под ред. Л.А. Цветковой. – СПб.: Изд-во СПбГУ, 2004.
2. Сирота Н.А. Копинг-поведение в подростковом возрасте: дисс. ... д-ра мед. наук/ Н.А. Сирота. – СПб., 1994. – 283 с..
  3. Ташлыков В.А. Личностные механизмы совладания (копинг-поведение) и защиты у больных неврозами в процессе психотерапии /В.А.Ташлыков //Медико-психологические аспекты охраны психического здоровья. – Томск, 1990. – С. 60-61.
  4. Ходорівська Н. В. Ситуаційні негативи повсякдення та адаптивні ресурси людини / Н. В. Ходорівська // Соціологія : теорія, методи, маркетинг.– 2004.– №4.– С. 10 – 13.
  5. Фрейд А. Психология «Я» и защитные механизмы / А.Фрейд. – М., 1993. – 142с.

УДК 159.922.8:177.82

САМОТНІСТЬ І ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ПЕРЕЖИВАННЯ В ІОНАЦЬКОМУ ВІЩІ

Сукнацька Анастасія, здобувач вищої освіти, РДГУ

Керівник: Савуляк В.О., старший викладач

Поняття самотності є одним з актуальних на сьогоднішній день. Навряд чи знайдеться людина, яка б ніколи не відчувала стану самотності. Протягом життя ми втрачаємо друзів, коханих, близьких людей. Людина стає самотньою тоді, коли усвідомлює неповноцінність своїх відносин з людьми, особистісно значущими для нього, коли відчуває гострий дефіцит задоволення потреби в спілкуванні.

Самотність – важкий психічний стан, зазвичай супроводжується поганим настроєм і тяжкими емоційними переживаннями. Глибоко самотні люди, як правило, дуже нещасні, у них мало соціальних контактів, їх особисті зв'язки з іншими людьми або обмежені, або зовсім розірвані [3, с.95]. Поняття самотності пов'язано з переживанням ситуацій, що суб'єктивно сприймаються як небажаний, особистісно неприйнятний для людини дефіцит спілкування.

При всьому розмаїтті досліджень, що з'явилися, у сучасній західній (К. Боумен, Р. Вейс, Д. Зілбург, М. Міцелі, Б. Морош, Г. Салліван, Ф. Слейтер, С. Фландерс) і вітчизняній (В. Дерлега, С. Маргуліс і інші) психології відчувається недостатня розробленість багатьох аспектів проблеми людської самотності. Жодна з теорій не може дати повну й всеосяжну відповідь на

визначення переживання стану самотності, її причин, але дозволяє вивчити й пояснити певний аспект проблеми.

Представники моделі психодинамічного підходу до розуміння стану самотності – Д. Зілбург, Ф. Фромм-Рейхман, Г. Салліван – не вважали самотність окремим предметом дослідження, а розглядали його у зв'язку з розглядом закономірностей розвитку. Згідно цієї моделі стан самотності визначають зовнішні умови. У своєму аналізі проблеми вони виходять з клінічної практики і схильні розглядати самотність як патологію, яка виникає у процесі розвитку індивіда.

Р. Вейс, представник інтеракціоністського підходу до проблеми самотності, схильний визначати самотність як «епізодичне гостре відчуття занепокоєння і напруги, пов'язане з прагненням людини мати дружні або інтимні відносини» [1, с.123]. Самотність з'являється в результаті недостатності соціальної взаємодії індивіда. Він підкреслює, що дане переживання не є тільки функцією чинника особистості або чинника ситуації, а виступає як продукт їх комбінованого, інтерактивного впливу. Р. Вейс виділяє два основні типи самотності, що мають різні передумови і різний процес перебігу, а саме, «соціальну ізоляцію» й «емоційну ізоляцію». «Емоційна ізоляція» викликається відсутністю прихильності до конкретної людини, вона провокує «неспокій, тривогу, порожнечу». «Соціальна ізоляція» сприймається як «переживання людиною відсутності наявного кола соціального спілкування, значущих дружніх зв'язків або відчуття спільності», і викликає «відчуття розуміння безглуздя свого життя, своєї незначущості, напругу та нудьгу» [1, с.119].

У своїх роботах Г. Салліван виділяє 6 етапів в розвитку людської особистості, і перехід з одного етапу в інший етап пов'язаний з змінами, реальними або уявними, в структурі міжособистісних відносин [6, с.395]. На кожному з етапів відбувається формування тих або інших компонентів людських взаємостосунків, порушення у формуванні цих компонентів загрожує надалі виникненням різних відхилень в особистості людини. Одним із таких відхилень у розвитку Г. Салліван називає переживання стану самотності. Таким чином, коріння самотності може знаходитися глибоко в дитинстві [6, с.406]. Тобто, починаючи з підліткового періоду, самотність виявляється в найбільш завершеній і гострій формі, оскільки саме в даний період розвитку потреба в людській близькості приймає вид потреби у близькій людині, з якою можна обмінятися своїми інтимними переживаннями, а стара система відносин з батьками вже не відповідає потребами підлітка у сфері інтимного спілкування.

Поняття самотності наділене близьким, але не однаковим змістом. Це пов'язано з тим, що сам феномен самотності є багатовимірним.

Виокремлюються такі аспекти, в яких цей феномен розглядається у психології: а) самотність-усамітнення – це добровільне уникнення контактів з іншими людьми заради зосередження на якійсь справі, предметі, самому собі; б) самотність-бездомність – це невизначеність смислу і ролі людського перебування у світі; неприкаяність людини в нескінченності; відсутність установленної гармонії людини зі світом; в) самотність-відповідальність – це «приреченість» кожної людини на самостійний вибір образу дій, неможливість перекласти відповідальність за свій вибір на іншого (екзистенціалізм); г) самотність-незлиття – це початкова й нездоланна відособленість існування «Я» від інших існувань (екзистенціалізм, феноменологія) [2, с.254]. Незважаючи на виражені відмінності трактувань, більшість дослідників згодні з тим, що самотність – це переживання, «гостра» або «особлива» форма самосвідомості.

У світі, перенасиченому інформацією та соціальними контактами, дослідники все частіше констатують наявність проблеми самотності сучасних людей. Досвід переживання самотності виявлено у представників всіх вікових категорій – від дітей до літніх людей. Особливої гостроти ця проблема набуває у представників юнацького віку, адже перешкоджає вирішенню вікових завдань, пов'язаних з розвитком особистісної рефлексії й самосвідомості, одержанням подальшого професійного становлення, з гострою потребою у спілкуванні й глибоких емоційно-насичених міжособистісних стосунках [4, с.205].

Т. Гольдман стверджує: «Самотність в юності – досить поширене та інтенсивне явище. Емпіричні дані показують, що молоді люди проявляють більшу вразливість щодо самотності, ніж дорослі та люди похилого віку. Будучи в ситуації екзистенційного надлому, у молодих людей втрачаються традиційні орієнтири та власна ідентифікація. У результаті підвищується психологічна вразливість, а тиск соціального оточення стає особливо помітним» [5, с. 237].

Отже, розуміння феномена самотності не має єдиного джерела визначення і розвитку, але спільна риса усіх теорій в тому, що дана проблема особистості формується під впливом факторів: соціального тиску суспільства і ідентифікації особистості з іншими людьми та власної самоідентифікації. Самотність не слід розглядати як окрему емоцію або почуття. Очевидно, що це сукупність емоцій і почуттів таких як відчай, страх, відчуженість, печаль, тривога, причому склад і кількість подібних «складових» може змінюватися.

Список використаних джерел

1. Вейс Р.С. Вопросы изучения одиночества / Р.С Вейс// Сб. статей «Лабиринты одиночества». – М. : Прогресс, 1989. – 450 с.

2. Гримак Л.П. *Одиночество* / Л.П. Гримак. – СПб. : Изд-во Питер, 2000. – 401с.
3. Лашук В.Г. *Самотність як наслідок суспільної трансформації* / В.Г. Лашук // *Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України*. – Київ : Логос, 2008. – С. 175-178.
4. Покровский Н.Е., Иванченко Г.В. *Универсум одиночества: социологические и психологические очерки* / Н.Е. Покровский, Г.В. Иванченко. – М. : Логос, 2008. – 408 с.
5. Серма В. *Некоторые ситуативные и личностные корреляты одиночества* / В. Серма // *Лабиринты одиночества* – М. : Прогресс, 2000. – С. 227-242.
6. Хараш А. *Психология одиночества* / А. Хараш // *Педология*. – 2000. – №4. – 497с.

УДК 159.9:316.612

ЗАЗДРІСТЬ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН

Товстун Руслана, здобувач вищої освіти, РДГУ

Керівник: Безлюдна В.І., канд. пед. наук, професор

Система зв'язків між людьми надзвичайна складна та багатогранна. Вона детермінована значною кількістю змінних. З певною мірою умовності загальну сукупність чинників, що визначають стосунки, можна поділити на дві групи: зовнішні та внутрішні (інтрапсихічні). Інтрапсихічні детермінуючі сили, у свою чергу, можуть виконувати різну функцію щодо налагодження взаємодії – сприяти гармонізації стосунків між людьми чи, навпаки, перешкоджати їм. До другої групи особистісних детермінант належать егоїстичні установки, образа, гнів, заздрощі. Заздрість – це особливий різновид переживань особистістю успіхів інших людей. Це своєрідна форма захисту власних інтересів та свого Я-образу з елементами депривації цінності Іншого. Саме про такі негативні переживання говорять як про тіньові основи непродуктивних стосунків. Заздрість – почуття, що руйнує чистоту й тепло відносин, породжує холодність та упередженість у спілкуванні та стосунках між людьми. У його основі лежить екстерналізація особистістю власних переживання на систему міжособистісних стосунків.

Проблема заздрощів як предмет психологічного аналізу, виокремилася недавно, хоча про наявність цього типу переживань і стосунків між людьми відомо здавна. У філософських трактатах це питання піднімалося неодноразово. Спроби пояснити сутність та природу заздрощів присутні у роботах Арістотеля, Декарта, Канта, Платона та багатьох інших

Наукове видання

**Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства**

Випуск 12

Наукове редагування – доц. Романюк В.Л.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Підписано до друку 1.06.2018 р.
Формат 60x80/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 13,8. Тираж 150 прим.

вул. С. Бандери, 12, м. Рівне
Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету